

ПОСЛІДОВНІСТЬ ОПРАЦЮВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ ОДИНИЦІ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Розпочинаючи роботу над певною порцією лексичного матеріалу, вчитель насамперед враховує його призначення - поповнення активного чи пасивного запасу, а також його категорію - повнозначні чи структурно-службові слова. Відповідно до цього визначається і послідовність його засвоєння.

Активний запас. За існуючих умов недоцільно занадто розширювати його межі. Натомість кожну порцію його потрібно опрацьовувати ретельно, цілеспрямовано і довготривало. Можна рекомендувати таку послідовність цієї роботи:

1. Хорове повторення за вчителем слів і словосполучень з метою засвоєння їх слухового образу.

2. Кількаразове прослуховування та повторення слів і словосполучень за вчителем з опорою на образне уявлення (завжди легше проілюструвати словосполучення або ціле речення з новим словом, ніж окреме слово).

3. Відповіді на запитання у такій послідовності:

а) загальні запитання (Чи це...?, Чи ти...? тощо), які вимагають короткої відповіді: Так або Ні;

б) альтернативні запитання (Це стіл чи стілець?. Він пише чи читає? тощо), які дають можливість вибору;

в) спеціальні запитання, які передбачають власне визначення предмета, якості, місцезнаходження тощо [1].

Вправи такого типу можна організувати як роботу в парах: учитель демонструє предмети або їх зображення, дії, якості предметів тощо, а учні звертаються один до одного із серією запитань, аналогічних до запропонованого вчителем. Дещо гіршим слід вважати фронтальне виконання таких вправ, коли вчитель демонструє предмети і сам звертається до класу з серією запитань.

Таку форму тренування легко організувати, коли опрацьовуються слова одного класу (назви меблів, кольори, назви професій, назви видів спорту, назви магазинів, визначення часу, місцезнаходження предметів тощо).

4. Повторне застосування зазначених вище форм роботи на наступному уроці.

5. Запис слів і словосполучень у словнички та їх хорове проговорювання. Відповідно до принципу усної основи, ця форма роботи застосовується, починаючи з другого року навчання іноземної мови.

6. Завдання додому - за допомогою словника визначити і записати у свій словничок значення слів і словосполучень, а також вивчити («довчити») їх.

7. Закріплення знань лексичного матеріалу в парах. Для цього на основі словничка складають списки слів і словосполучень на картках: на одній – рідною мовою, на другій – іноземною. Такі картки учні можуть підготувати вдома. Картки дають можливість організувати як засвоєння мовного матеріалу, так і взаємний контроль його знань.

Засвоєння. Учень А користується картою із списком словосполучень рідною мовою. Він називає словосполучення вибірково і пропонує учневі В перекласти їх на іноземну мову. Учень Б, користуючись картою із списком словосполучень іноземною мовою, повинен вибрати і прочитати відповідні словосполучення.

Контроль. Учень А користується обома картками і опитує учня Б, пропонуючи всі словосполучення із списку в довільному порядку. Учень Б при цьому ніякою опорою не користується. Про результат перевірки доповідають учителю [2].

Така робота над лексикою має й певні виховні можливості: формує в учнів почуття відповідальності, вимогливість до товариша, чесне ставлення до навчання,

8. Індивідуально-масове тренування у класі та вдома. Тут можна запропонувати такі завдання:

1) Виконайте розпорядження вчителя (включаються нові слова, виконують всі учні).

2) Намалюйте названі предмети (дається список іменників).

3) З поданих слів виберіть ті, що стосуються певної теми (пропонується список слів).

4) Назвіть хором предмети, які показує вчитель.

5) Вставте замість крапок потрібне слово (пропонуються два слова для вибору, виконується письмово);

6) Назвіть предмети, зображені на малюнку (на столі вчителя тощо).

7) Поєднайте правильно слова (пропонуються два стовпчики слів, наприклад, іменників і прикметників).

8) Прокоментуйте зміни у предметній ситуації {учитель переставляє або замінює предмети на столі, Змінює зображення на фланелеграфі тощо).

9) Складіть речення за картинкою, використовуючи назви позначених предметів (пропонується сюжетна картинка, на якій певні предмети позначено стрілочкою або цифрою).

10) Включення лексичних одиниць у вправи на формування навичок говоріння.

На всіх етапах роботи звертається увага учнів на функцію структурно-службових слів, навіть якщо вони не входять до списку, який опрацьовується.

Пасивний запас. Робота над ним зосереджується переважно в старших класах і зорієнтована на збільшення питомої ваги читання. Засвоєння лексики тут іде двома шляхами: а) через її цілеспрямоване опрацювання перед проведенням ґрунтовного читання і б) у процесі мимовільного

запам'ятовування під час ознайомлюючого і домашнього читання. У першому випадку лексику опрацьовують у вправах протягом одного-двох уроків з наступним домашнім письмовим або усним завданням та з опорою на словничок. Після цього слова закріплюються у процесі самого читання. У другому випадку словниковий запас розширюється за рахунок так званого потенціального словника [3, с. 67-76].

Цілеспрямоване засвоєння лексичного запасу включає такі етапи:

1. Хорове повторення слів і словосполучень за вчителем (здебільшого у формі фонетичної зарядки на початку уроку).

2. Запис необхідних для засвоєння словосполучень у словнички (без перекладу і транскрипції).

3. Хорове читання нових словосполучень з попутним поясненням їх значень.

4. Домашнє завдання: користуючись словником, перекласти слова і словосполучення, виписати їх з транскрипцією і перекладом у словнички та запам'ятати значення. Для такого засвоєння слід добирати лише найбільш уживані слова та словосполучення.

5. Письмові вправи (у класі та вдома) на закріплення слів і словосполучень.

6. Контроль - фронтальний, або в парах . Замість спеціальних карток тут можна застосовувати учнівський словничок. Учень А пропонує учневі Б перекласти словосполучення з іноземної мови на українську.

7. Включення лексики у процес читання [3, с. 89-92].

У розділі 4 йшлося про те, що при засвоєнні мовного матеріалу можливе застосування навчальних задач, їх можна пропонувати і з метою розширення словникового запасу учнів, особливо при засвоєнні словотворчих елементів. Ось приклади таких задач:

1) Користуючись текстом, з'ясуйте, яке значення має в німецькій мові префікс un -.

2) Користуючись текстом, з'ясуйте, яке значення мають в англійській мові суфікси – ful I – less.

До задач лексичного характеру можна віднести ребуси, кросворди та інші форми роботи творчо-пошукового характеру. У процесі розв'язання таких задач засвоюються відповідні лексичні одиниці. Такі задачі, безумовно, могли б мати велике значення як фактор розвитку учнів, проте в школі вони широко не застосовуються через брак часу та необхідність перенесення акценту на мовленнєву діяльність.

Література:

1. Бех П. О., Биркун Л. В. Концепція викладання іноземних мов в Україні //Іноземні мови. – 1996. – № 2. – С. 3-8.
2. Бойко О.В. Особливості формування мовленнєвої активності у дітей на заняттях з іноземної (англійської) мови / О.Бойко // Наукові записки Ніжин. Держ. ун-ту імені М.Гоголя : наук. журн. / за ред. Є.І.Коваленко. – Ніжин: НДУ, 2006. – С. 45-48.
3. Жлуктенко Ю.О. Навчання іноземних мов за методичною системою Ч. Фріза – Р. Ладо / Жлуктенко Ю. О. – К. : Рад. школа, 1969. – 105 с.